

25.02.2025

6-А-Б кл.

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Родина в Давній Греції. Навчання і виховання в Афінах і Спарті.

Мета уроку: сформувати уявлення про особливості сімейного життя, освіти, виховання афінян і спартанців; охарактеризувати наукові досягнення греків; розвивати вміння критично мислити, працювати в групах, висловлювати власну думку; виховувати у школярів повагу до історичного минулого.

Актуалізація опорних знань

Експрес опитування

- *Які особливості побудови помешкання давніми греками?
- *Як виглядав будинок всередині?
- *З яких кімнат складалося житло?
- *Який одяг носили греки?
- *Як прикрашали себе жінки і чоловіки?
- *Як відпочивали греки у давнину?

Мотивація навчальної діяльності

Вивчення нового матеріалу

Сім'я і шлюб

Робота з поняттями

Сім'я — група людей, яка складається з чоловіка, жінки, їхніх дітей та інших близьких родичів, які живуть разом. Щоб створити сім'ю, чоловік й жінка укладають **шлюб**. Одруження та продовження роду були важливим громадянським обов'язком у Давній Греції. Безшлюбність піддавали загальному осуду, за це навіть штрафували. Укладення шлюбу відбувалося в оселі чоловіка. Під час церемонії співали шлюбні пісні. Щоб отримати захист й опіку богів, наречені робили їм жертвоприношення.

Сім'я в Давній Греції діяла як одне ціле. Спільними були радощі й труднощі. Придбана річ ставала власністю сім'ї. Так само й повернення позики ставало спільною проблемою для всіх. Якщо хтось із членів сім'ї потрапив у халепу — його обікрали,

ввели в оману, побили, — то сім'я вимагала відшкодування. Так само відповідали всією родиною за скоєння злочину. Злочинця виганяли за межі держави, але завдану шкоду виплачувала сім'я.

Господарем дому й главою сім'ї вважався чоловік. Зазвичай, чоловік був набагато старшим за дружину. Велика різниця у віці, проживання в оселі чоловіка відразу ставили жінку в залежне становище. Про виховання дітей дбала мати. Водночас батько мав необмежену владу над дітьми і над їхнім життям. Знатні греки більшу частину дня проводили в місті, займаючись особистими справами. Їхні дружини керували прислугою, наглядали за роботою рабів, вели господарство й домашній бюджет. Жінки не мали громадянських прав. Вони не могли управляти державою, не брали участі у виборах, не несли військову службу. Вони не могли відвідувати деякі спортивні змагання й театральні вистави. З дому виходили тільки в супроводі рабинь чи прислужниць і лише з дозволу чоловіка. Жінки простих селян і ремісників працювали поруч із чоловіками, виконуючи важку роботу. Отже, порівняно з чоловіками, жінки мали значно менше прав. Їхнє призначення вбачали в тому, щоб бути хорошими господинями, вірними дружинами й люблячими матерями.

Синтез думок

1. Що таке «сім'я» і «шлюб»?

2. Наведіть 2 докази того, що сім'я діяла як одне ціле.

3. Яким було становище чоловіка й жінки у сім'ї?

2. Виховання дітей

Виховання дітей

Як ви пам'ятаєте, до складу Давньої Греції входили самостійні міста-держави. У кожному з них сформувалися свої особливості виховання дітей. Пропонуємо вам розглянути дві системи виховання. Одна з них склалася у Спарті, а інша — в Афінах. Виховання в Спарті спрямовувалося на підготовку здорового, витривалого й фізично розвиненого воїна, слухняного виконавця наказів. Натомість виховання в Афінах передбачало формування індивідуальності дитини, її духовне і фізичне вдосконалення.

Спартанська держава контролювала життя дитини та її виховання від народження. Батькам повертали лише здорових немовлят, а кволі були приречені на смерть. Від 7 до 18 років хлопчики жили й тренувалися у військових загонах, подалі від рідного дому. Тут вони навчалися не лічбі чи письму, а зносити холод і голод, долати труднощі, бути відданими своїй державі і побратимам. Багато часу приділяли спортивним тренуванням і військовій підготовці. Оскільки в Спарті частими були повстання ілотів, юнаків залучали до нічних облав на рабів. Так вони проходили екзамен на безжальність. Дівчатка теж постійно тренувалися. Вони підтримували фізичну форму, щоб у майбутньому народити здорових дітей.

В Афінах дівчаток виховували вдома. Вони вчилися прядіння й ткацтва, допомагали по господарству. З семи років хлопчики навчались у приватних школах. Навчання було платним. Не кожна сім'я мала змогу оплатити навчання. У школі навчали читанню, письму, лічбі. Діти вчилися співу та грі на музичних інструментах. Декламували вірші й поеми, переказували художні твори. У підлітковому віці хлопці займалися фізичними вправами. Вони бігали, плавали, стрибали в довжину, боролися, вправлялись у метанні диска і списа. Згодом юнаки проходили військову підготовку, щоб захистити свою державу та дати гідну відсіч ворогу.

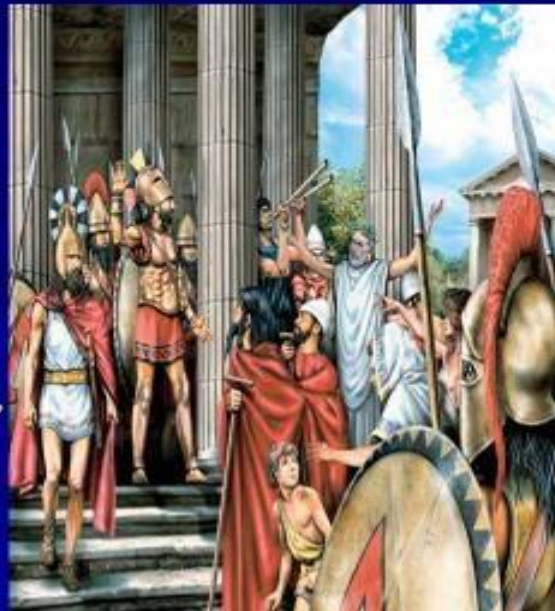
Синтез думок

- 1. Чим відрізнялося виховання у Спарті й Афінах?*
- 2. Назвіть спільну рису виховання хлопців і дівчат у Спарті.*
- 3. Які особливості виховання в Афінській державі?*

Спартанці – нащадки войовничих дорійських племен

Склад населення:

- **Спартіати** – земельна аристократія (9 тис. родин);
- **Періеки** – ремісники, землероби (30 тис.);
- **Іоти** – раби (250 тис.), (раби вважались знаряддям праці, “що вміє говорити”; були позбавлені всіх прав).

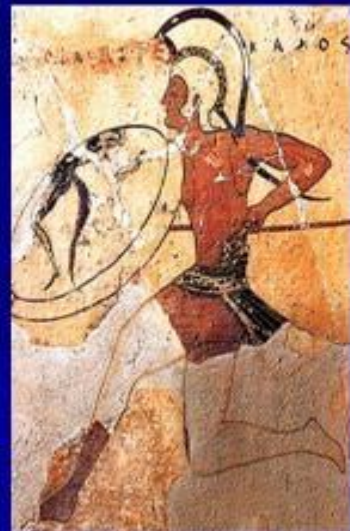
Особливості Спарти:

войовничість;

рівноправ'я чоловіка і жінки;

геронтократія (влада належала старійшинам);

діти належали усій Спарті і виховувалися для держави.

Мета виховання -

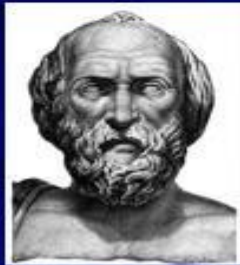
підготовка мужніх воїнів, стійких і
загартованих майбутніх членів
військової общини.

У спартанців було
багато вільного часу,
який вони
використовували для
самонавчання та для
виховання дітей.

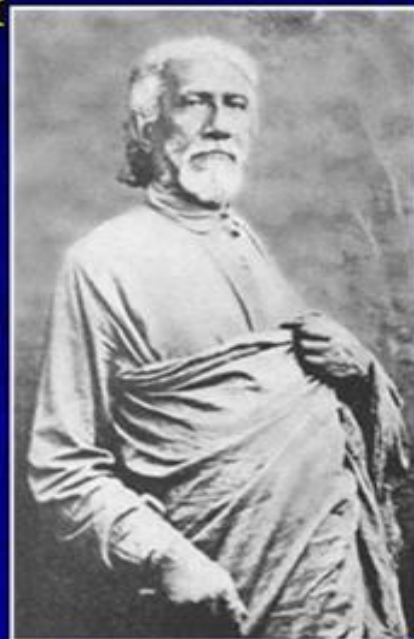

За законами Лікурга було
заборонено займатись
фізичною працею.

Етапи виховання

- 7-18 р. – діти перебували в **агелах** – навчалися військово-гімнастичним вправам. (Керівник **агели** - **педоном** - спеціальна посадова особа від держави).
- 14 р. – рік випробування, публічні **агони**.
- 15-18 р. – **криптії** (криваві нічні облави на рабів).
- 18-20 р. – **ефебія** ("ефебія" – молода людина) для проходження військової служби.
- 20-30 р. – військові походи, патруль кордонів.
- 30 р. – повноліття.

Зміст виховання

- **фізичне виховання** (володіння зброєю, розвиток сили і витривалості; біг, метання диска і списа);
- **моральне і політичне виховання** (відданість державі, патріотизм, слухняність, витривалість);
- **естетичне виховання** – через військові пісні і танці; розвиток почуття краси тіла;
- **розумове виховання** - уміння мовчати і коротко та влучно відповідати – **лаконічно**.
“Не знаюча міри балакучість робить розмову порожньою”
Плутарх
- **антиалкогольне виховання.**

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей
https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Особливості афінської системи виховання

Виховання мало індивідуалістичний характер.

Афіняни прагнули до поєднання розумового, морального, естетичного та фізичного розвитку.

Метою виховання виступала гармонійно розвинута особистість.

Ця мета визначалася грецьким поняттям "калокагатія" (внутрішня і зовнішня досконалість); ідеальна людина – той, хто прекрасний тілом і душею.

До **7 років** діти обох статей виховувались в **сім'ях**.

Хлопчики вступали до школи.

Дівчатка проводили весь час у жіночій половині будинку – **гінекеї**.

У **гінекеях** їх навчали **читати, писати, грати на музичних інструментах**, а головне – **займатися рукоділлям**.

Після шлюбу в становищі дівчат практично нічого не змінювалось: вони переходили з однієї **гінекеї** в іншу.

Афінська жінка була позбавлена багатьох прав.

Виховання в школі

Школа (“схоле”) з грецької означає **спокій, дозвілля**.

У подальшому цим словом називали **бесіди філософів з учнями**, а ще далі – **шкільні заняття взагалі**.

Заняття проводили **дидаסקали** (з гр.: “дидаско” – навчаю).

Гімнастична школа

(палестра – майданчик для занять гімнастикою)

У 12-16 р. хлопчики займалися паралельно ще й у гімнастичній школі.

У палестрі хлопчики займалися системою фізичних вправ, які отримали назву п'ятиборство (біг, боротьба, стрибки, метання диску і метання спису, плавання).

Змагання на колісницях

Заняття спортом у палестрі

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Експрес опитування «Мікрофон»

- *Де здобували освіту афіняни?
- *Які предмети вивчали хлопчики в афінській школі?
- *Якою була мета виховання та освіти у грецьких полісах?

Перегляньте відео: https://youtu.be/RpMxvhL_THg?si=l8LbjyTxdJzV6DHe

Домашнє завдання:

- Опрацювати опорний конспект, §36 – стор. 165-168.
- Заповніть у зошиті порівняльну таблицю «Освіта та виховання в Афінах і Спарті».

Характеристика	Афіни	Спарта
Хто мав право навчатися		
Головне завдання виховання		
Чого навчали дітей		

- повторити тему «Виховання і навчання у жителів Стародавнього Сходу».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!